

MVZ 165: Šíření jaderných zbraní

Ondřej Rojčik

rojcik@fss.muni.cz

Konzultační hodiny: úterý 13.00 – 15.00

Co nás dnes čeká?

Překvapení!

Trocha teorie

- Proces rozhodování o JZ
- Poptávková a nabídková strana proliferace
- Deproliferace
- Teorie mezinárodních režimů
- Přehled neproliferačních režimů

Proliferace: definice pojmu

SIPRI

- aktér získá co neměl
- pojem spojen pouze se ZHN
- Není to obchod se zbraněmi
- Není to jen transfer technologií,
ale i vývoj v rámci státu

Dvoukolejné rozhodování (dual decision-making track)

Dvoukolejné rozhodování (dual decision-making track)

- Asimilace zbraní: jakákoliv zbraň, zbraňový systém nebo zbraňová kategorie musí uspokojit politické i vojenské požadavky
- Jakékoliv rozhodnutí na jedné koleji má vliv jak na ni samotnou, tak na kolej druhou
- Pokud má jedna část požadavky neslučitelné s politickými cíli aktérů druhé části vzniká napětí
- Obzvláště důležitá je materiální základna: nutno platit náklady ušlých příležitostí
- Materiální báze určuje výstup dynamiky zbrojení

Poptávková strana proliferace

- Při její analýze se zabýváme dynamikou zbrojení uvnitř státu
- Tento proces zahrnuje: získávání technologií, zařízení, znalostí a strategického zboží
- Stát který se rozhodne získat JZ k tomu potřebuje kapacity
- Pokud tyto kapacity ve státě nejsou rozvine se zbrojní dynamika
- Nedostatky v kapacitách → import

Deproliferace

- Změna nebo zvrácení rozhodnutí získat nekonvenční zbraňovou kategorií

Kdy se objevuje?

- Při procesu zbrojení jsou v rámci státu překonávány různé překážky (politické, technologické, mezinárodní normy)
- Pokud mají být překonány musí se stát vyrovnat s náklady ušlých příležitostí

Nabídková strana proliferace

- Zahrnuje proud technologií, zařízení, znalostí a strategického zboží ze zemí, jež je vlastní do zemí, jež tyto technologie poptává
- Takto proliferaci chápe i smlouva NPT, jež se proliferaci snaží bránit kontrolou exportu, diplomatickými a politickými prostředky

Mezinárodní režimy

Konsensuální definice (Stephen Krasner):

Mezinárodní režimy jsou „principy, normy, pravidla a procesy rozhodování, které určují chování států v určitých oblastech“.

Klíčové prvky režimů

- **Principy:** teoretické výroky o tom, jak svět funguje
- **Normy:** specifikují všeobecné standardy chování a identifikují práva a povinnosti států
- **Pravidla:** rovinou pravidel začíná silněji formalizovaná rovina režimů; obsahují přesná ustanovení pro chování členů režimu.
- **Procedury:** určují specifické postupy v konkrétních záležitostech; nejčastěji podléhají změnám

Typologie režimů

Předpoklad vzájemného sbližování		
Nízký	Vysoký	Formálnost
Žádný režim	Tacitní režim	Nízká
Mrtvý režim	Rozvinutý režim	Vysoká

liberální institucionalizmus vs. realizmus

Společné předpoklady

- Státy se pohybují v anarchickém mezinárodním systému
- Státy jsou racionální a jednolití aktéři
- Státy jsou zodpovědné za ustavení režimů (R)
- R jsou ustaveny na základě kooperace v mezinárodním systému
- R podporují mezinárodní řád

liberální institucionalismus vs. realizmus

- R umožňují spolupráci
- R podporují společný prospěch
- R se nejlépe daří pod vlídným hegemonem
- R podporují globalizaci a liberální světový řád
- R umožňují státům koordinaci
- Státy mají z R rozdílný prospěch
- Moc stojí za vytvořením a přežitím režimů
- Světový řád závisí na principech a normách režimů

Liberální institucionalismus

- K vysvětlení vzniku a udržení se režimu si pomáhá mikroekonomickou teorií a teorií her + teorií hegemonické stability
- Vězňovo dilema

	Mičí	Přizná se
Mičí	3, 3	4, 1
Přizná se	1, 4	2, 2

Realizmus

- Rovněž teorie hegemonní stability
- Rovněž teorie her
- Souboj pohlaví

		Muž	
		Prázdniny ve městě	Prázdniny na horách
Žena	Prázdniny ve městě	4, 3	2, 2
	Prázdniny na horách	1, 1	3, 4

Neproliferační režim

Základní principy

- Šíření JZ zvyšuje pravděpodobnost jaderné války a ohrožuje stabilitu a bezpečnost mezinárodního systému
- Státy vlastníci JZ nebudou pomáhat jiným zemím v jejich získání
- Státy nevlastníci JZ o jejich získání nebudou usilovat

Neproliferační režim

- Proč na tyto principy státy nevlastnící JZ přistoupily?
- Státy vlastnící JZ slíbily podělit se o jaderné technologie pro mírové účely
- Státy vlastnící JZ budou udržovat dostatečně velký a dostatečně volný trh s konvečními zbraněmi

Co tvoří neproliferační režim?

- **MAAE (IAEA) 1957**
- Smlouva o Antarktidě 1959
- Dohoda o vesmíru 1967
- Smlouva z Tlatelolca 1967 (další 3 NWFZ)
- **Smlouva o nešíření jaderných zbraní (NPT) 1970**
- Dohoda o mořském dnu 1972
- Skupina jaderných dodavatelů (NSG) 1975
- Režim pro kontrolu raketových technologií (MTCR) 1987

Co nás čeká příště?

Izrael a Blízký východ

International Assignment for Peace and Development